

Probleme actuale în materia nediscriminării

Jurisprudență CJUE – egalitate de gen – vârstă – rasă

**A VII-a Conferință
EuRoQuod
Rețeaua națională de judecători-coordonatori
în materia dreptului Uniunii Europene
15-16 octombrie 2015
Alba Iulia**

*Asztalos Csaba, președinte CNCD
formator asociat INM*

Subiecte

- ✓ Cauza C-173/13 din 17 iulie 2014 Maurice Leone și alții vs. Garde des Sceaux și alții
- ✓ Cauza C-318/13 - Korkein hallinto-oikeus (Finlanda) vs. Ministry of Social Affairs and Health
- ✓ Hotărârea Curții de Justiție din 26.02.1986 în cauza M.H. Marshall c. T. and T. –E.I. Area I.B. nr. 152/84
- ✓ Cauza C-144/04 - Werner Mangold împotriva Rüdiger Helm
- ✓ Cauza C-416/13, Mario Vital Pérez împotriva Ayuntamiento de Oviedo
- ✓ Cauza - C-262/14, SCMD vs. Guvernul României
- ✓ Cauza C-83/14 CHEZ Razpredelenie Bulgaria AD/Komisia za zashtita ot diskriminatsia
- ✓ CEJ, Asociația ACCEPT împotriva Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, C-81/12

Cauza C-173/13 din 17 iulie 2014 Maurice Leone și alții vs. Garde des Scez și alții

- ✓ Egalitate de remunerare între lucrătorii de sex feminin și cei de sex masculin
- ✓ Pensionare anticipată cu acordarea imediată a pensiei
- ✓ Spor în vederea calculării pensiei
- ✓ Avantaje de care beneficiază în principal funcționarii de sex feminin
- ✓ Discriminări indirecte
- ✓ Justificare obiectivă
- ✓ Preocupare reală de a atinge obiectivul invocat
- ✓ Coerență la punerea în aplicare

Dispoziții referitoare la pensionarea anticipată cu acordarea imediată a pensiei

✓ „I. – Acordarea pensiei intervine: [...]

Atunci când funcționarul civil este părintele a trei copii în viață sau decedați în urma războiului ori al unui copil în viață mai mare de un an și afectat de un grad de invaliditate de 80 % sau mai mare, cu condiția ca funcționarul să își fi întrerupt activitatea pentru fiecare copil, în condițiile stabilite prin decret de către Conseil d'État

Întrebări preliminare

- ✓ Dispozițiile coroborate ale articolelor L. 24 și R. 37 din [Codul privind pensiile], astfel cum rezultă acestea din aplicarea [Legii nr. 2004-1485] și [din Decretul nr. 2005-449], pot fi considerate ca operând o discriminare indirectă între femei și bărbați în sensul articolului 157 [TFUE]?2)
- ✓ Dispozițiile articolului 15 din [Decretul 2003-1306] pot fi considerate ca operând o discriminare indirectă între bărbați și femei în sensul articolului 157 [TFUE]?3)
- ✓ În cazul unui răspuns afirmativ la una din primele două întrebări, o astfel de discriminare indirectă poate fi justificată prin prevederile alineatului (4) al articolului 157 [TFUE]?

Diferențe între

- ✓ Concediu de maternitate – obligatoriu
- ✓ concediu pentru adopție,
- ✓ concediu pentru creșterea copilului sau
- ✓ concediu special pentru îngrijirea copilului ori al unei disponibilități de a crește un copil cu vârsta mai mică de opt ani - **sunt însoțite de reducerea, respectiv, de nedobândirea dreptului de a avansa în treaptă.**

sunt facultative - **implică atât lipsa unei remunerații, cât și a dobândirii drepturilor la pensie.**

Efectul criteriului aparent neutru

- ✓ În principiu, acordarea sporului, deși are o **aparență neutră** în privința sexului funcționarilor respectivi, este, în fapt, de natură să fie îndeplinită de un procent considerabil mai mic de funcționari de sex masculin decât de funcționari de sex feminin, astfel încât **dezavantajează un număr mult mai mare de lucrători de un anumit sex decât lucrătorii de celălalt sex.**

Testul justificării obiective de un scop legitim

- ✓ mijloacele alese răspund unui obiectiv legitim de politică socială, **sunt apte** să atingă obiectivul urmărit de reglementarea în cauză și **sunt necesare** în acest scop
- ✓ astfel de mijloace nu pot fi considerate ca fiind apte să garanteze obiectivul invocat decât dacă **răspund cu adevărat preocupării** privind atingerea acestuia și sunt puse în aplicare **în mod coerent și sistematic**
- ✓ sarcina probei revine statului

Soluția

- ✓ deși astfel de dispoziții au o aparență de neutralitate în ceea ce privește sexul funcționarilor vizați, condițiile pe care le impun, astfel, pentru acordarea avantajului în discuție în litigiul principal sunt, în fapt, de natură să conducă la împrejurarea că de acest avantaj beneficiază un procent mult mai mare de femei decât de bărbați.
- ✓ cu excepția cazului în care poate fi justificat prin factori obiectivi și străini de orice discriminare bazată pe sex precum un obiectiv legitim de politică socială și a cazului în care este apt să garanteze obiectivul invocat și necesar în acest sens, ceea ce impune să răspundă cu adevărat preocupării privind atingerea acestuia și să fie pus în aplicare în mod coerent și sistematic

Cauza C-318/13 - Korkein hallinto-oikeus (Finlanda) vs. Ministry of Social Affairs and Health

- ✓ Egalitate de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale
- ✓ Asigurarea lucrătorilor în caz de accident
- ✓ Cuantumul unei indemnizații forfetare pentru invaliditate permanentă
- ✓ Calcul actuarial întemeiat pe speranța medie de viață în funcție de sexul beneficiarului indemnizației respective

A decorative header at the top of the slide featuring a series of grey gears of varying sizes that fade into the background, with a single prominent blue gear on the right side.

Întrebarea preliminară

- ✓ se încalcă sau nu Articolul 4 alineatul (1) din Directiva [79/7]?

Testul comparației

- ✓ o astfel de femeie și X nu se găsesc într-o situație comparabilă,
- ✓ aplicarea unui coeficient de mortalitate identic pentru ambele sexe ar conduce la situația în care despăgubirea unică plătită unui lucrător accidentat de sex feminin nu ar mai corespunde cu speranța de viață medie rămasă beneficiarului acesteia.
- ✓ diferențierea în funcție de sex este necesară pentru a evita defavorizarea femeilor în raport cu bărbații.

Testul justificării obiective de un scop legitim

- ✓ se constată că dispozițiile regimului de asigurări pentru accidente **comportă o inegalitate de tratament** care poate constitui o discriminare contrară articolului 4 alineatul (1) din Directiva 79/7.
- ✓ trebuie constatat că luarea în considerare a unui criteriu întemeiat pe speranța de viață rămasă **nu este prevăzută** nici la articolul 4 alineatul (2) din această directivă, având ca obiect dispoziții referitoare la protecția femeilor în caz de maternitate, nici la articolul 7 alineatul (1) din directiva menționată,

Testul justificării obiective de un scop legitim

- ✓ nu rezultă din modul de redactare a articolului 7 alineatul (1) din Directiva 79/7 că motivele de derogare pe care acesta le enunță nu au caracter exhaustiv și că statele membre sunt libere să conceapă alte motive de derogare de la principiul egalității de tratament.
- ✓ Faptul că luarea în considerare a unui astfel de criteriu **nu este interzisă expres** prin dispozițiile acestei directive nu poate fi interpretat în sensul că autorizează legiuitorul național să prevadă acest criteriu ca element de calcul al unei indemnizații precum cea din litigiul principal.

Testul justificării obiective de un scop legitim

- ✓ calculul acestei indemnizații nu poate fi efectuat pe **baza unei generalizări în privința speranței de viață** medii a bărbaților și a femeilor.
- ✓ Astfel, o asemenea generalizare poate conduce la un tratament discriminatoriu al asiguraților de sex masculin în raport cu cei de sex feminin. În plus, luarea în considerare a **unor date statistice generale, în funcție de sex**, se lovește de **lipsa certitudinii** că un asigurat de sex feminin are întotdeauna o speranță de viață superioară celei a unui asigurat de sex masculin de aceeași vârstă aflat într-o situație comparabilă.
- ✓ Din aceste considerații rezultă că regimul național în discuție în litigiul principal nu poate fi justificat

Hotărârea Curții de Justiție din 26.02.1986 în cauza M.H. Marshall c.
T. and T. –E.I. Area I.B. nr. 152/84

- ✓ Art. 5 parag. 1 din Directiva nr. 76/2007 trebuie interpretat în sensul că o politică generală de concediere, **implicând concedierea unei femei pentru simplu motiv că ea a atins sau depășit vârsta la care are dreptul la o pensie de stat și care este diferită pentru bărbați și pentru femei în virtutea legislației naționale, constituie o discriminare pe motiv de sex interzisă de această directivă**

Cauza C-144/04 - Werner Mangold împotriva Rüdiger Helm

- ✓ posibilitatea pentru angajatori de a încheia fără restricții contracte cu durată determinată cu lucrătorii care au atins vârsta de 52 de ani, instituie un tratament diferențiat bazat direct pe vârstă;
- ✓ justificare – **scop legitim - favorizarea integrării profesionale a lucrătorilor în vârstă aflați în șomaj, în măsura în care aceștia întâmpină dificultăți mari în găsirea unui loc de muncă;**
- ✓ mijloace de punere în aplicare – **corespunzătoare și necesare** - o situație în care tuturor lucrătorilor care au atins vârsta de 52 de ani, **fără deosebire, indiferent dacă au fost sau nu în situație de șomaj înaintea încheierii contractului și indiferent de durata perioadei de șomaj eventual**, li se pot oferi în mod legal, până la vârsta la care aceștia pot revendica dreptul la o pensie de retragere, contracte de muncă cu durată determinată, care pot fi reînnoite de un număr nelimitat de ori.

Cauza C-416/13, Mario Vital Pérez împotriva Ayuntamiento de Oviedo – I.

- ✓ Domnul Vital Pérez contestă legalitatea punctului 3.2 din anunțul de concurs menționat, care impune candidaților să nu depășească vârsta de 30 de ani;
- ✓ atribuțiile agenților poliției locale constau printre altele în acordarea de asistență cetățenilor, protecția persoanelor și a bunurilor, arestarea și supravegherea autorilor de fapte infracționale, patrularea preventivă și dirijarea traficului;
- ✓ natura acestor din urmă atribuții implică o aptitudine fizică specială întrucât insuficiențele de natură fizică în cursul exercitării atribuțiilor menționate pot avea consecințe semnificative nu numai pentru înșiși agenții de poliție și pentru terți, ci și pentru menținerea ordinii public;

The header features a background of several interlocking gears. One gear in the upper right corner is a vibrant blue, while the others are rendered in a light gray, semi-transparent style. The gears are arranged in a perspective that suggests they are on a flat surface.

Cauza C-416/15, Ivário Vital Perez împotriva Ayuntamiento de Oviedo – II.

- ✓ preocuparea de a asigura caracterul operațional și buna funcționare a serviciilor de poliție constituie un obiectiv legitim în sensul articolului 4 alineatul (1) din Directiva 2000/78;
- ✓ având în vedere misiunile atribuite agenților poliției locale, astfel cum sunt descrise la punctul 38 din prezenta hotărâre, capacitățile de care trebuie să dispună agenții respectivi pentru a-și putea îndeplini unele dintre aceste misiuni nu sunt întotdeauna comparabile cu capacitățile fizice „deosebit de ridicate” impuse în mod sistematic pompierilor în special în combaterea incendiilor;
- ✓ vârsta de pensionare 65 de ani – cu posibilitatea schimbării naturii activității la 58 de ani;
- ✓ stabilirea unei astfel de limite de vârstă - o cerință disproporționată.

Cauza - C-262/14, SCMD vs. Guvernul României - I.

- ✓ I. *“ Dacă art. 2 alin. 2 din Directiva 2000/78/CE poate fi interpretat în sensul că noțiunea de discriminare la care face trimitere această dispoziție include și crearea unei situații de inegalitate de tratament pe criteriu calității de pensionar a persoanei încadrate în muncă sau care dorește încadrarea în muncă.*

- ✓ II. *Dacă art. 3 alin. 1 din Directiva 2000/78/CE poate fi interpretat în sensul în care noțiunile condițiile de acces la încadrare în muncă, criteriile de selecție, condițiile de concediere includ și noțiunile de pensionar printre criterii și condiții.*

Soluția în Cauza - C-262/14, SCMD vs. Guvernul României - II.

- ✓ diferența de tratament în discuție în litigiul principal nu este întemeiată pe vârsta persoanei în cauză, întrucât interdicția privește cumulul pensiei cu un venit obținut dintr-o activitate profesională - în funcție de cuantumul pensiei de care poate beneficia angajatul din sectorul public
- ✓ încetarea raporturilor de muncă ale unei persoane vizate de dispoziția națională în discuție în litigiul principal **nu intervine de drept decât în cazul în care persoana respectivă nu și-a exprimat**, într-un anumit termen, opțiunea între suspendarea plății pensiei pe durata exercitării activității sale profesionale și încetarea raporturilor de muncă sau a raporturilor de serviciu.
- ✓ Rezultă că o situație precum cea în discuție în litigiul principal nu se circumscrie cadrului general stabilit la articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2000/178 în vederea combaterii anumitor discriminări.

CJUE, Asociația ACCEPT împotriva Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, C-81/12

- ✓ Curtea precizează că simpla împrejurare că declarații de natura celor efectuate de domnul Becali nu provin direct de la un pârât determinat nu se opune posibilității ca existența unor „fapte care permit prezumția existenței unei discriminări”
- ✓ un angajator pârât nu poate combate existența unor fapte care permit să se prezume că urmează o politică de recrutare discriminatorie limitându-se la a susține că declarațiile care sugerează existența unei politici de recrutare homofobe sunt făcute de o persoană care, chiar dacă afirmă și pare să joace un rol important în administrarea acestui angajator, nu are capacitatea juridică de a-l angaja în materie de recrutare
- ✓ împrejurarea că acest angajator nu s-a distanțat în mod clar de declarațiile respective poate fi luată în considerare cu ocazia aprecierii politicii sale de recrutare.

CJUE, Asociația ACCEPT împotriva Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, C-81/12

- ✓ sarcina probei, astfel cum este concepută de directivă, nu conduce la impunerea unei probe care este imposibil să fie prezentată fără a se aduce atingere dreptului la respectarea vieții private. Astfel, aparența unei discriminări pe motive de orientare sexuală ar putea fi combătută pe baza unei serii de indicii concordante, fără ca pârâtul să fie totuși nevoit să dovedească faptul că, în trecut, au fost recrutate persoane având o anumită orientare sexuală
- ✓ directiva se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia, în cazul constatării unei discriminări pe motive de orientare sexuală, nu este posibil să se aplice decât un „avertisment” după expirarea unui termen de șase luni de la data săvârșirii faptei, dacă această sancțiune nu este efectivă, proporțională și disuasivă

Cauza C-83/14 CHEZ Razpredelenie Bulgaria AD/Komisia za zashtita ot diskriminatsia

- ✓ instalarea contoarelor de energie electrică la o înălțime inaccesibilă într-un cartier populat intens de romi este de natură să constituie o discriminare bazată pe originea etnică atunci când
- ✓ aceleași contoare sunt instalate în alte cartiere la o înălțime normală, presupunând chiar dovedit faptul că
- ✓ aceste contoare au făcut obiectul unor abuzuri în cartierul respectiv, o astfel de practică pare
- ✓ disproporționată în raport cu dublul obiectiv constând în
- ✓ asigurarea securității rețelei de transport al energiei electrice și a înregistrării corespunzătoare a consumului de energie electrică.

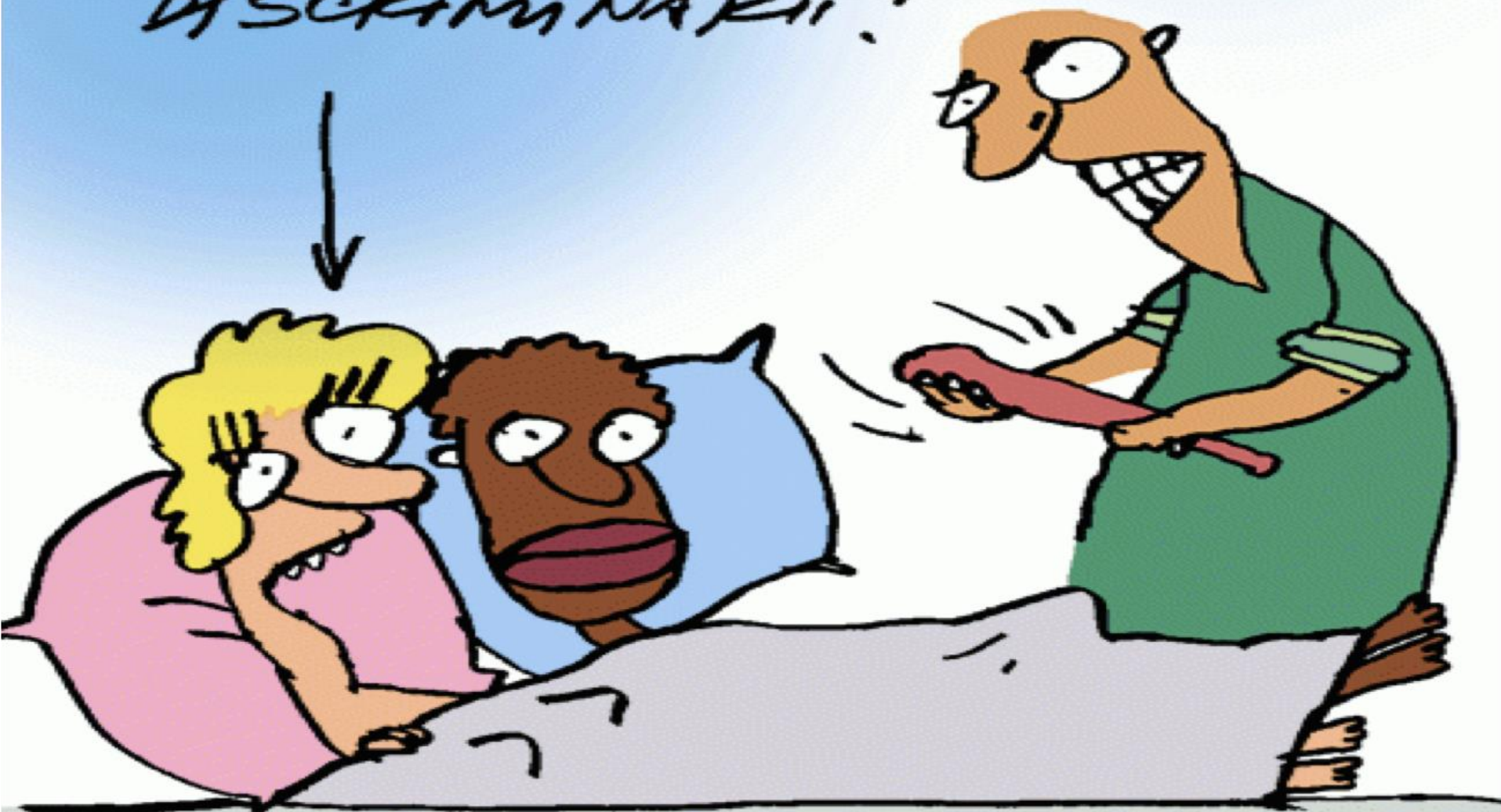

*Mulțumesc! - nu există întrebări
indiscrete doar răspunsuri*

MARINE CALMEAZĂ-TE,
CĂ AJUNSEM LA CONSILIUL
DISCRIMINĂRII!

M A R D A L E .